

یافته‌ها

فرضیه: بررسی مقایسه مکانیسم‌های دفاعی، طرحواره‌های ناسازگار و مفهوم خویشتن در افراد معتاد به مواد مخدر و غیرمعتاد در این بخش میانگین و انحراف معیار هر یک از زیرمقیاس‌های متغیرهای پژوهش شامل مفهوم خویشتن، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیزم‌های دفاعی در افراد غیرمعتاد و معتاد به مواد مخدر در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: آمار توصیفی زیر مولفه‌های مفهوم خویشتن، طرحواره‌های ناسازگار و مکانیزم‌های دفاعی به تفکیک گروه‌های پژوهشی

متغیر	گروه				کل
	افراد معتاد به مواد مخدر (n=۸۰)		افراد غیر معتاد (n=۸۰)		
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
توانایی ذهنی	۱۵/۲۵	۷/۱۱	۱۳/۳۲	۳/۰۸	۱۴/۲۸
کارآمدی شغلی	۱۵/۱۷	۴/۲۵	۱۷/۲۱	۲/۶۰	۱۶/۱۹
جذابیت جسمانی	۱۵/۲۱	۷/۱۴	۱۳/۰۶	۱/۳۲	۱۴/۱۳
مهارت‌های اجتماعی	۱۶/۰۳	۳/۴۲	۱۴/۵۳	۳/۲۶	۱۵/۲۸
عیب‌ها و حسن‌ها	۱۴/۹۵	۱/۴۲	۱۶/۲۵	۰/۹۶	۱۵/۶۰
نمره کل مفهوم خویشستن	۷۶/۶۲	۲۰/۱۱	۷۴/۳۸	۶/۵۸	۷۵/۵۰
رشد نایافته	۱۲۱/۶۵	۳۳/۶۲	۱۱۹/۸۵	۳۱/۶۹	۱۲۰/۷۵
رشد یافته	۳۹/۳۷	۱۱/۳۰	۴۲/۴۷	۱۰/۷۸	۴۰/۹۲
روان آزوده	۴۲/۷۳	۸/۷۳	۳۹/۳۷	۱۰/۶۰	۶۸/۰۱
بریدگی و طرد	۹۴/۴۳	۴۲/۴۱	۷۸/۳۳	۳۸/۵۵	۸۶/۳۸
خودگردانی و عملکرد مختل	۷۶/۵۳	۳۳/۶۹	۶۳/۲۷	۳۳/۸۸	۶۹/۹۰
محدودیت‌های مختل	۳۸/۴۰	۱۳/۹۸	۳۱/۶۰	۱۳/۹۴	۳۵/۰۱
دیگر جهت‌مندی	۳۷/۳۲	۱۳/۶۳	۳۰/۶۲	۱۲/۸۳	۳۳/۹۷
گوش به‌زنگی بیش از حد و بازداری	۳۶/۵۱	۱۵/۰۷	۳۲/۰۲	۱۵/۳۵	۳۴/۲۶

مفهوم خویشتن

مکانیزم‌های دفاعی

طرحواره‌های ناسازگار

میانگین نمرات افراد غیرمعتاد و معتاد به مواد مخدر در نمره کل مفهوم خویشتن و زیرمقیاس‌های آن نشان می‌دهد، میانگین افراد معتاد به مواد مخدر در زیرمقیاس‌های توانایی ذهنی، جذابیت جسمانی، مهارت‌های اجتماعی و نمره کل مفهوم خویشتن بیشتر از میانگین افراد غیرمعتاد می‌باشد و در زیرمقیاس‌های کارآمدی شغلی و عیب‌ها و حسن‌ها میانگین افراد معتاد به مواد مخدر کمتر از میانگین افراد غیرمعتاد می‌باشد (جدول ۱).

جهت بررسی بررسی تعیین معنی داری تفاوت میان گروه‌ها (افراد معتاد به مواد مخدر و غیر معتاد) در هر یک از زیر مولفه‌های مفهوم خویشتن، مکانیزم‌های دفاعی و طرحواره‌های ناسازگار از روش آماری تحلیل کوواریانس چند متغیری^۱ استفاده شد. استفاده از این تحلیل، مستلزم رعایت پیش فرض‌های است که پیش از اجرای آزمون مورد بررسی قرار گرفتند.

جهت بررسی پیش فرض نرمال بودن داده‌ها از شاخص کجی و کشیدگی استفاده شد و نتایج نشان داد که شاخص چولگی و کشیدگی همه‌ی سطوح پژوهش در دامنه ۲ و ۲- قرار داشت و این به معنی نرمال بودن داده‌ها می‌باشد. به منظور بررسی همگنی واریانس خطای متغیرهای پژوهش در دو گروه (آزمایش و کنترل)، از آزمون لوین^۲ استفاده شد. نتایج نشان از عدم معنی داری آزمون لوین برای همه‌ی سطوح در سطح ۰/۰۵ دارد ($P > ۰/۰۵$). بنابراین شرط همگنی واریانس‌های بین گروهی رعایت شده است و تفاوتی بین آن‌ها مشاهده نشده است. نتایج آزمون M باکس، همگن بودن ماتریس کوواریانس متغیرهای وابسته در تمام سطوح متغیر مستقل (گروه‌ها) را مورد تایید قرار داد ($P = ۰/۲۴۶$; Box's $M = ۱۲۴/۱۵$). هم چنین عدم وجود داده‌های پرت چند متغیری با استفاده از فاصله ماهالانویس مورد بررسی قرار گرفت که داده پرت شناسایی نشد و صحت این فرضیه بررسی شد. علاوه بر این هم خطی بین متغیرهای وابسته با ضریب همبستگی بین جفت متغیرها بررسی شد و با توجه به اینکه تمامی ضرایب همبستگی بین جفت متغیرها در حد متوسط (۰/۳ تا ۰/۵) بود این فرضیه مورد تأیید قرار گرفت. با توجه به حد متوسط ضرایب همبستگی می‌توان این نتیجه را گرفت که بین متغیرها همبستگی خطی چندگانه وجود ندارد. بنابراین با توجه به آماره‌های چند متغیری مربوطه یعنی لامبدای ویلکز^۳ در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی دار نمی‌باشند، بنابراین مفروضه همگنی ضرایب رگرسیون برقرار می‌باشد. با توجه به برقراری مفروضه‌های تحلیل کوواریانس چند متغیری، مجاز به استفاده از این آزمون آماری هستیم.

برای تعیین اثر کلی متغیر گروه بر متغیرهای پژوهشی از آزمون لامبدای ویلکز استفاده شد که نتایج حاصل از آن در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: آزمون معنی داری تحلیل کوواریانس چندمتغیری

آزمون	ارزش	F	Df	df _E	P	مجدور اتا ^۴ (Δ^2)
اثر پیلانی	۰/۶۶۱	۵۹/۶۴۲	۵	۱۵۳	<۰/۰۰۱	۰/۶۶۱
لامبدای ویلکز	۰/۳۳۹	۵۹/۶۴۲	۵	۱۵۳	<۰/۰۰۱	۰/۶۶۱
اثر هتلینگ	۱/۹۴۹	۵۹/۶۴۲	۵	۱۵۳	<۰/۰۰۱	۰/۶۶۱
بزرگترین ریشه روی	۱/۹۴۹	۵۹/۶۴۲	۵	۱۵۳	<۰/۰۰۱	۰/۶۶۱

1 Multivariate Analysis of Covariance (MANCOVA)

2 Levene's test

3 Wilks' Lambda

4 Partial Eta Squared

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول ۲ مشاهده می‌شود که اثر کلی گروه معنی‌دار است، چرا که F مربوط به هر چهار آزمون با $(59/642)$ و با درجه آزادی (5) در سطح $P < 0/001$ معنی‌دار است. یعنی بین دو گروه (افراد غیرمعتاد و معتاد به مواد مخدر) حداقل در یکی از زیر مقیاس‌های مفهوم خویشتن تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

برای تعیین اینکه این تأثیر کلی در کدام متغیرها وجود دارد، نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیری در جدول ۳ ارائه شده است. اطلاعات مربوط به تحلیل کوواریانس چند متغیری برای مقایسه میانگین افراد غیرمعتاد و معتاد به مواد مخدر از نظر زیر مقیاس‌های مفهوم خویشتن (توانایی ذهنی، کارآمدی شغلی، جذابیت جسمانی، مهارت‌های اجتماعی و عیب‌ها و حسن‌ها) در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای تعیین تفاوت بین گروهی در متغیرهای مورد مطالعه

زیر مقیاس‌های مفهوم خویشتن	SS	df	MS	F	P	مجدور اتا (Δ^2)
توانایی ذهنی	۱۲۵/۳۴۲	۲	۶۲/۶۷۱	۱/۹۸۹	۰/۱۴۰	۰/۰۲۵
کارآمدی شغلی	۱۱۱/۶۲۶	۲	۵۵/۸۱۳	۴/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۴۹
جذابیت جسمانی	۳۷۱/۰۲۴	۲	۱۸۵/۵۱۲	۶/۵۶۰	۰/۰۰۲	۰/۰۷۷
مهارت‌های اجتماعی	۳۶۷/۹۹۰	۲	۱۸۳/۹۹۵	۰/۶۷۷	۰/۵۱۰	۰/۰۰۹
عیب‌ها و حسن‌ها	۳۹۲/۴۶۸	۲	۱۰۸/۵۳۴	۲/۵۳۴	۰/۳۶۱	۰/۰۳۴
توانایی ذهنی	۲/۸۴۲	۱	۳۰۸۴/۵۷۶	۹۷/۸۸۱	$< 0/001$	۰/۳۸۴
کارآمدی شغلی	۱/۰۷۰	۱	۳۰۰۲/۹۶۹	۲۱۶/۲۸۷	$< 0/001$	۰/۵۷۹
جذابیت جسمانی	۴/۹۹۹	۱	۲۴۳۵/۷۴۹	۸۶/۱۳۴	$< 0/001$	۰/۳۵۴
مهارت‌های اجتماعی	۵۹/۹۶۵	۱	۳۵۶۴/۹۴۷	۴۹/۹۰۲	$< 0/001$	۰/۲۴۱
عیب‌ها و حسن‌ها	۲۴/۴۸۱	۱	۲۸۶۱/۲۴۱	۳۵/۷۳۵	$< 0/001$	۰/۱۳۶
توانایی ذهنی	۱۲۷/۴۳۵	۱	۱۲۷/۴۳۵	۴/۲۲۸	۰/۰۴۱	۰/۰۲۶
کارآمدی شغلی	۱۵۶/۴۳۱	۱	۱۵۶/۴۳۱	۱۲/۴۹۲	$< 0/001$	۰/۰۷۴
جذابیت جسمانی	۱۸۶/۰۵۴	۱	۱۸۶/۰۵۴	۷/۰۰۲	۰/۰۰۹	۰/۰۴۳
مهارت‌های اجتماعی	۸۳/۵۶۷	۱	۸۳/۵۶۷	۷/۴۲۲	۰/۰۰۷	۰/۰۴۵
عیب‌ها و حسن‌ها	۶۷/۰۶۵	۱	۶۷/۰۶۵	۴۵/۲۹۰	$< 0/001$	۰/۲۲۴

توانایی ذهنی

سن

گروه

مطابق مندرجات جدول ۳ چنین استنباط می‌شود، تفاوت میانگین نمرات بین گروه‌های مورد مطالعه در زیر مقیاس‌های توانایی ذهنی ($F=۴/۲۲۸$)، کارآمدی شغلی ($F=۱۲/۴۹۲$)، جذابیت جسمانی ($F=۷/۰۰۲$)، مهارت‌های اجتماعی ($F=۷/۴۲۲$) و عیب‌ها و حسن‌ها ($F=۴۵/۲۹۰$) در سطح $P < 0/05$ معنی‌دار است. لذا با توجه به میانگین‌های این دو گروه در جدول ۳ چنین نتیجه می‌گیریم که نگرش منفی در زیرمقیاس‌های توانایی ذهنی، جذابیت جسمانی و مهارت‌های اجتماعی در افراد معتاد به مواد مخدر نسبت به افراد غیرمعتاد بالاتر است و در زیرمقیاس‌های کارآمدی شغلی و عیب‌ها و حسن‌ها در افراد معتاد به مواد مخدر نسبت به افراد غیرمعتاد پایین‌تر است.

نتایج آزمون تحلیل کوواریانس تک متغیری مفهوم خویشتن در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس تک متغیری مفهوم خویشتن

مجدور Δ^2	P	F	MS	df	SS	نمره کل مفهوم خویشتن
۰/۰۰۵	۰/۳۷۴	۰/۷۹۴	۱۷۸/۸۵۹	۱	۱۷۸/۸۵۹	

نتایج آزمون آنکووا نشان داد، تفاوت معنی داری بین میانگین نمره کل مفهوم خویشتن در دو گروه مورد مطالعه در سطح ۰/۰۵ وجود ندارد ($F=۰/۷۹۴$, $P=۰/۳۷۴$)

برای تعیین اثر کلی متغیر گروه بر متغیرهای پژوهشی از آزمون لامبدای ویلکز استفاده شد که نتایج حاصل از آن در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵: آزمون معنی داری تحلیل کوواریانس چندمتغیری

آزمون	ارزش	F	Df	df _E	P	مجدور Δ^2
اثر پیلانی	۰/۰۷۳	۴/۰۹۸	۳	۱۵۵	۰/۰۰۸	۰/۰۷۳
لامبدای ویلکز	۰/۹۲۷	۴/۰۹۸	۳	۱۵۵	۰/۰۰۸	۰/۰۷۳
اثر هتیلینگ	۰/۰۷۹	۴/۰۹۸	۳	۱۵۵	۰/۰۰۸	۰/۰۷۳
بزرگترین ریشه روی	۰/۰۷۹	۴/۰۹۸	۳	۱۵۵	۰/۰۰۸	۰/۰۷۳

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول ۵ مشاهده می شود که اثر کلی گروه معنی دار است، چرا که F مربوط به هر چهار آزمون با ($۴/۰۹۸$) و با درجه آزادی (۳) در سطح $P<۰/۰۰۱$ معنی دار است. یعنی بین دو گروه (افراد غیر معتاد و معتاد به مواد مخدر) حداقل در یکی از زیر مقیاس های مکانیزم های دفاعی تفاوت معنی داری وجود دارد.

برای تعیین اینکه این تأثیر کلی در کدام متغیرها وجود دارد، نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیری در جدول ۶ ارائه شده است. اطلاعات مربوط به تحلیل کوواریانس چند متغیری برای مقایسه میانگین افراد غیرمعتاد و معتاد به مواد مخدر از نظر زیر مقیاس های مکانیزم های دفاعی (رشد نیافته، رشد یافته و روان آزرد) در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای تعیین تفاوت بین گروهی در متغیرهای مورد مطالعه

زیر مقیاس های مکانیزم های دفاعی	SS	df	MS	F	P	مجدور Δ^2
رشد نیافته	۹۵/۱۳۵	۲	۴۷/۵۶۷	۰/۰۹۸	۰/۶۳۵	۰/۰۰۲
رشد یافته	۲۳۰/۰۲۴	۲	۱۱۵/۰۱۲	۰/۴۱۳	۰/۱۰۹	۰/۰۲۱
روان آزرد	۳۱۸/۳۸۴	۲	۱۵۹/۱۹۲	۲/۴۵۱	۰/۰۳۱	۰/۰۳۵
رشد نیافته	۱۱۳/۹۶۴	۱	۱۱۳/۹۶۴	۰/۱۰۶	۰/۷۴۵	۰/۰۰۱
رشد یافته	۳۰۹/۱۲۸	۱	۳۰۹/۱۲۸	۰/۵۳۲	۰/۱۱۴	۰/۰۱۶
روان آزرد	۴۰۲/۵۴۷	۱	۴۰۲/۵۴۷	۴/۲۴۵	۰/۰۴۱	۰/۰۲۶

الگوی تصحیح شده

گروه

مطابق مندرجات جدول ۶ چنین استنباط می‌شود، تفاوت میانگین نمرات بین گروه‌های مورد مطالعه در زیر مقیاس روان آزرده ($F=4/245$) در سطح $P<0/05$ معنی‌دار است و بین گروه‌های (افراد غیر معتاد و معتاد به مواد مخدر) در زیر مقیاس‌های رشد نیافته ($F=0/106$) و رشد یافته ($F=0/114$) تفاوت معنی‌داری یافت نشد. لذا با توجه به میانگین‌های این دو گروه در جدول ۱ چنین نتیجه می‌گیریم که زیر مقیاس‌های مکانیزم دفاعی روان آزرده در افراد معتاد به مواد مخدر نسبت به افراد غیر معتاد بالاتر است. و در زیر مقیاس‌های رشد یافته و رشد نیافته در افراد معتاد به مواد مخدر نسبت به افراد غیر معتاد پایین‌تر است.

برای تعیین اثر کلی متغیر گروه بر متغیرهای پژوهشی از آزمون لامبدای ویلکز استفاده شد که نتایج حاصل از آن در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷: آزمون معنی‌داری تحلیل کوواریانس چندمتغیری

آزمون	ارزش	F	Df	df _E	P	مجدور اتا ^۱ (Δ^2)
اثر پیلانی	۰/۰۹۲	۳/۱۰۴	۵	۱۵۳	۰/۰۱۱	۰/۰۹۲
لامبدای ویلکز	۰/۰۹۸	۳/۱۰۴	۵	۱۵۳	۰/۰۱۱	۰/۰۹۲
اثر هتینگ	۰/۱۰۱	۳/۱۰۴	۵	۱۵۳	۰/۰۱۱	۰/۰۹۲
بزرگترین ریشه روی	۰/۱۰۱	۳/۱۰۴	۵	۱۵۳	۰/۰۱۱	۰/۰۹۲

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول ۷ مشاهده می‌شود که اثر کلی گروه معنی‌دار است، چرا که F مربوط به هر چهار آزمون با ($3/104$) و با درجه آزادی (۵) در سطح $P<0/001$ معنی‌دار است. یعنی بین دو گروه (افراد غیر معتاد و معتاد به مواد مخدر) حداقل در یکی از زیر مقیاس‌های طر حواره‌های ناسازگار تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

برای تعیین اینکه این تأثیر کلی در کدام متغیرها وجود دارد، نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیری در جدول ۸ ارائه شده است.

اطلاعات مربوط به تحلیل کوواریانس چند متغیری برای مقایسه میانگین افراد غیرمعتاد و معتاد به مواد مخدر از نظر زیر مقیاس‌های طر حواره‌های ناسازگار (بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت‌های مختل، دیگر جهت‌مندی و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری) در جدول ۸ نشان داده شده است.

جدول ۸: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای تعیین تفاوت بین گروهی در متغیرهای مورد مطالعه

مجدور اتا ^۱ (Δ^2)	P	F	MS	df	SS	زیر مقیاس‌های طر حواره‌های ناسازگار	
						بریدگی و طرد	
۰/۰۳۵	۰/۰۱۶	۵/۹۲۱	۴۵۶۸۴/۲۰۰	۲	۹۱۳۶۸/۴۰۱	خودگردانی و عملکرد مختل	الگوی تصحیح شده
۰/۰۳۲	۰/۰۱۸	۴/۸۸۷	۳۱۵۲/۱۴۲	۲	۶۳۰۴/۲۸۵	محدودیت‌های مختل	
۰/۰۵۱	۰/۰۰۵	۸/۷۲۴	۶۳۳/۵۰۳	۲	۱۲۶۷/۰۰۶	دیگر جهت‌مندی	
۰/۰۱۹	۰/۰۸۳	۲/۹۴۵	۳۱۹/۳۷۳	۲	۶۳۸/۷۴۶	گوش به زنگی بیش از حد و بازداری	
۰/۰۵۰	۰/۰۰۸	۸/۰۰۱	۴۹۷/۲۶۸	۲	۹۹۴/۵۳۶	بریدگی و طرد	گروه
۰/۰۳۸	۰/۰۱۴	۶/۱۷۰	۱۰۱۹۹/۵۶۰	۱	۱۰۱۹۹/۵۶۰	خودگردانی و عملکرد مختل	
۰/۰۳۶	۰/۰۱۶	۵/۸۷۴	۶۷۵۰/۷۴۸	۱	۶۷۵۰/۷۴۸		

۰/۰۵۵	۰/۰۰۳	۹/۰۵۳	۱۵۹۱/۶۴۰	۱	۱۵۹۱/۶۴۰	محدودیت‌های مختل
۰/۰۲۰	۰/۰۷۳	۳/۲۶۱	۷۵۹/۸۰۸	۱	۷۵۹/۸۰۸	دیگر جهت‌مندی
۰/۰۵۳	۰/۰۰۴	۸/۷۲۷	۱۷۱۱/۶۴۹	۱	۱۷۱۱/۶۴۹	گوش به‌زنگی بیش از حد و بازداری

مطابق مندرجات جدول ۸ چنین استنباط می‌شود، تفاوت میانگین نمرات بین گروه‌های مورد مطالعه در زیر مقیاس‌های بریدگی و طرد ($F=۶/۱۷۰$)، خودگردانی و عملکرد مختل ($F=۵/۸۷۴$)، محدودیت‌های مختل ($F=۹/۰۵۳$) و گوش به‌زنگی بیش از حد و بازداری ($F=۸/۷۲۷$) در سطح $P<۰/۰۵$ معنی‌دار است و بین گروه‌های (افراد غیر معتاد و معتاد به مواد مخدر) در زیر مقیاس دیگر جهت‌مندی ($F=۳/۲۶۱$) تفاوت معنی‌داری یافت نشد. لذا با توجه به میانگین‌های این دو گروه در جدول ۱ چنین نتیجه می‌گیریم که زیرمقیاس‌های طرحواره‌های ناسازگار در افراد معتاد به مواد مخدر نسبت به افراد غیر معتاد بالاتر است.